

המכללה האקדמית נתניה ביה"ס למשפטים

משפט חוקתי
ד"ר שוקי שגב
תשע"ג, מועד ב'

הוראות:

- א. משך הבחינה שלוש שעות. לא תינתן כל הארכת זמן. נא תכננו את מסגרת הזמן שלכם בהתאם.
- ב. ספרים סגורים.
- ג. יש לכתוב את התשובות על צידו האחד של הדף.
- ד. כתיבה מעבר למקום המוקצב לא תיבדק.
- ה. הקדישו מחשבה לתשובה לפני שתתחילו לכתוב אותה והשתמשו באסמכתאות.

ענו על כל השאלות הבאות:

1. בוויכוח סוער שניהלו ביניהם מיכל ולביא, שני סטודנטים מצטיינים בשנה א' בביה"ס למשפטים במכללה האקדמית נתניה, טענה מיכל כי בג"ץ מוסמך לדון בכל עניין שהוא מוצא להתערב בו למען הצדק וכי אין עליו כל מגבלות דיוניות או מהותיות. לביא, לעומתה, טען כי מסקנה זו נמהרת ופזיזה וכי ההלכות בעניין אי שפיטות ובעניינים אחרים מבססות את המסקנה כי בג"ץ אינו כל יכול. הסבירו, הדגימו העריכו באופן ביקורתי את עמדתם של מיכל ולביא. (20 נק' – מקסימום שני עמודים)

2. הנשיא לשעבר אהרן ברק כתב כי לישראל יש חוקה אולם חוקה זו אינה מושלמת. ציינו את הפגמים שנפלו ב"חוקה הישראלית". היעזרו לשם כך במודל החוקתי של הנס קלזן. התייחסו בתשובתכם גם להבדלים בין חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, חוק יסוד: חופש העיסוק, וחוק יסוד: השפיטה. כיצד ניסה בית המשפט העליון לרפא פגמים אלה? (15 נק' – מקסימום שני עמודים)

3. בארו את חמשת המושגים הבאים (3 נק' למושג - מקסימום שמונה שורות למושג)

- א. עניין אלמגור.
- ב. זכות עמידה מסורתית.
- ג. פסקת על אף האמור.
- ד. התיקון הראשון והתיקון השני לחוקה האמריקאית.
- ה. שימור דינים.

4. אירוע (50 נק' - מקסימום שלושה עמודים)

עיריית תל-אביב יפו, אכפה חוק עזר עירוני שלפיו אסורה פתיחת חנויות בימי המנוחה, על ידי מתן קנס בסך 660 ₪ לרשתות שיווק מזון הפתוחות בשבת. מר ברמר, בעל חנות מכולת קטנה החליט לפנות לבית המשפט בדרישה לחייב את העירייה לסגור את רשתות השיווק הנ"ל באמצעות אמצעים וסנקציות אחרות. לדעתו, הסתפקות במתן קנסות יוצרת תחרות בלתי הוגנת בין רשתות השיווק והמכולות הקטנות שאינן יכולות לעמוד בקנסות הנ"ל מבחינה כלכלית וגם אינן מעוניינות לקיים פעילות עסקית בשבת מטעמים דתיים וסוציאליים. תביעתו של מר ברמר נדחתה בבית המשפט המחוזי, והתקבלה בבית המשפט העליון כשבית המשפט מורה לעירייה לשקול אמצעי אכיפה אחרים מלבד קנסות או לחלופין לשנות את חוק העזר העירוני.

בעקבות החלטת בית המשפט העליון שינתה עיריית תל אביב יפו את חוק העזר העירוני כך שרק בעלי רשתות שיווק מזון ורשתות גדולות אחרות (הום סנטר, אייס וכדומה) יורשו לפתוח את עסקיהם בשבת, בעוד שבעלי חנויות קמעונאיות מצווים לשמור על קדושת השבת. טרם חקיקת חוק העזר, תיקנה הכנסת את פקודת העיריות וקבעה כי הסדרים לשמירת השבת יקבעו על ידי הרשויות המקומיות בהתאם לשיקול דעתם הבלעדי והמוחלט. עוד נקבע בתיקון כי הוא על אף האמור בחוק יסוד: חופש העיסוק וכי שום בית משפט לא יזקק לעתירות נגד החוק או חוקי העזר המקומיים שנחקקו מכוחו. בדברי ההסבר לתיקון נאמר כי הוא בא בתגובה להחלטת בית המשפט העליון ונועד למנוע מצב שבו בעלי חנויות קטנות יפתחו את עסקיהם בשבת.

מר ברמר, שברשותו כאמור מכולת קטנה, פונה לעזרתכם. דונו בסוגיות השונות המתעוררות תוך התייחסות לכל הטענות האפשריות.

בהצלחה!!!

